

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Батюк Наталії Орестівни

На кваліфікаційну наукову працю

Сюй Ченьцзи

«Формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу»

Представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність дослідження. У дисертаційному дослідженні обґрунтовано актуальність формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті сучасних трансформацій мистецької освіти. В умовах глобалізації та зростаючого інформаційного тиску особливої ваги набуває проблема підготовки фахівців, здатних не лише до професійного самовираження, а й до формування в учнів ціннісного ставлення до мистецтва. Авторка влучно акцентує увагу на необхідності інтеграції світоглядно-виховного, художньо-орієнтованого та особистісного векторів у процес фахової підготовки. Компетентнісний підхід розглянуто не лише як концептуальну основу освітнього процесу, а й як дієвий механізм формування творчої активності майбутніх педагогів-музикантів. Актуальність обраної теми підтверджується як запитом сучасної системи мистецької освіти, так і недостатньою розробленістю окремих аспектів цієї проблематики в науковій літературі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми». Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 24.12.2021 р., протокол №7.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів рецензованого дослідження виявляється у цілісному теоретико-методичному обґрунтуванні процесу формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу. Авторкою вперше запропоновано комплексне розв'язання цієї проблеми з урахуванням міждисциплінарної інтеграції, інноваційного освітнього середовища та фасилітативної підтримки здобувачів освіти.

Теоретичну цінність дослідження становить уточнення сутності ключового поняття «творча компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва», визначення компонентної структури творчої компетентності, що охоплює особистісно-мотиваційний, когнітивно-творчий, методико-гностичний і творчо-результативний компоненти. Особливої ваги набуває наукове обґрунтування процесу формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яке здійснюється на засадах цілісного поєднання функціонально-системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, інтеграційного, технологічного та інноваційного підходів. Така методологічна платформа забезпечує глибину теоретичного аналізу та практичну результативність розробленої моделі професійної підготовки. Вагомим внеском у наукову новизну дослідження є системне обґрунтування методичних принципів, які спрямовані на ефективне формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Серед них – принцип системно-скоординованого залучення студентів до різних видів самостійної діяльності, праксіологічна орієнтація творчих завдань, міждисциплінарна координація для забезпечення формування цілісних мистецьких знань і навичок, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій та спеціалізованих музичних програм, що сприяють розширенню творчого потенціалу здобувачів. Особливої уваги заслуговує акцент на педагогічній взаємодії як джерелі фасилітативної підтримки, що стимулює інноваційно-продуктивне самовдосконалення студентів, а також поєднання алгоритмовано-технологічного й інтуїтивно-спонтанного підходів у побудові навчального процесу.

Заслуговують на увагу запропоновані авторкою педагогічні умови формування досліджуваної компетентності, що орієнтують на творче розв'язання професійних завдань, розвиток самостійності, педагогічно-творчої активності та індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя.

У цілому, результати дослідження мають вагоме значення як для вдосконалення системи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти, так і для підвищення якості викладання мистецької галузі в шкільній та позашкільній освіті.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і рекомендацій. Дисертаційне дослідження Сюй Ченьцзи вирізняється високим рівнем наукової аргументованості сформульованих положень, узагальнень і висновків, обґрунтованих результатами самостійного пошукового дослідження. Достовірність та наукова обґрунтованість висновків підтверджуються ґрунтовним теоретико-методологічним аналізом вихідних концептуальних засад, широким охопленням наукових джерел (298 позицій, з яких 60 іноземними мовами), а також комплексним, багатоплановим аналізом із

використанням сучасних методологічних інструментів, що цілком відповідають меті, предмету й завданням дослідження. До переваг дисертації слід віднести ефективне поєднання теоретичних підходів, емпіричних методів і статистичних засобів аналізу, що забезпечило надійність отриманих результатів. Вагоме значення має експериментальна частина роботи, результати якої переконливо демонструють ефективність запропонованої методики. Актуальність, наукова значущість і практична цінність результатів дисертаційного дослідження підтверджуються їх апробацією на міжнародних та вітчизняних наукових конференціях.

Оцінка змісту та завершеності дисертаційного дослідження.

Вступна частина дисертаційної роботи вирізняється належною структурованістю, логічною послідовністю викладу та достатнім рівнем наукової аргументованості. Авторка чітко обґрунтовує актуальність обраної теми, виходячи з реальних викликів, з якими стикаються сучасні вчителі музичного мистецтва в умовах змінного соціокультурного контексту та зниження інтересу молоді до якісного музичного контенту.

Проблемне поле дослідження окреслено ґрунтовно, з посиланням на широке коло наукових джерел, серед яких представлені як українські, так і зарубіжні дослідники. Висвітлено основні аспекти вивчення творчої діяльності у філософському, психологічному та педагогічному вимірах, що свідчить про комплексний підхід до дослідження.

Заслуговує на позитивну оцінку логічно вибудований блок суперечностей, які обґрунтовують наукову проблему, а також чітке формулювання **мети, завдань, об'єкта й предмета** дослідження. Авторка коректно описує зв'язок теми з науковими програмами, що підтверджує її включеність у пріоритетні напрями досліджень освітнього закладу.

Особливу увагу приділено висвітленню теоретико-методологічних засад і застосованих методів дослідження. Їх класифікація (теоретичні, емпіричні, статистичні) є чіткою й виправданою щодо поставленої мети.

Також варто відзначити логічну завершеність вступу, який містить інформацію про наукову новизну, практичну значущість, апробацію результатів, публікації та структуру роботи. Така послідовність забезпечує цілісне сприйняття завдань і спрямованості дисертаційного дослідження.

У першому розділі **«Теоретичні основи формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва»** Сюй Ченьцзи демонструє належний рівень теоретичної глибини та охоплює широке коло актуальних питань, пов'язаних із проблемою формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Авторка системно аналізує наукові підходи до розуміння феномену творчості в контексті сучасних

викликів інформаційного суспільства та потреб у підготовці ініціативних, адаптивних фахівців.

До позитивних аспектів слід віднести глибоке осмислення специфіки музичного мистецтва як творчої діяльності, що об'єднує інтерпретацію, виконавство й художньо-педагогічну взаємодію. Висвітлення професійних функцій учителя музики, зокрема просвітницьких, виконавських та методико-практичних, виконано з належною науковою ретельністю. Важливо, що функції розглядаються не лише з позиції формального опису, а й у зв'язку з їх творчим потенціалом. Зміст розділу свідчить про наявність авторської концепції, яка полягає в поєднанні психолого-педагогічних та мистецько-методичних складників підготовки фахівця. Варто позитивно оцінити обґрунтування структури творчої компетентності як багатокомпонентного утворення, де кожен компонент логічно пов'язаний з професійними завданнями майбутнього педагога. Загалом, перший розділ характеризується високим ступенем структурованості, логічною послідовністю, науковою аргументованістю та глибоким розумінням предмета дослідження.

У другому розділі **«Наукові й методичні засади формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва»** авторка розкриває методологічні та методичні основи формування творчої компетентності, демонструючи високий рівень науково-концептуального мислення. Визначений комплекс наукових підходів – функціонально-системний, компетентнісний, особистісно-спрямований, технологічний, інтегративний й інноваційний – повною мірою відповідає сучасним тенденціям розвитку педагогічної теорії та практики.

Важливим науковим досягненням є системне обґрунтування методичних принципів, дотримання яких забезпечує ефективну реалізацію поставлених цілей підготовки майбутніх фахівців. Зокрема, відзначається прагнення до міждисциплінарної інтеграції, розвитку самостійної творчої активності, інноваційного мислення та музично-педагогічної мобільності майбутніх учителів. Обґрунтовані авторкою педагогічні умови створюють теоретичне підґрунтя для практичної реалізації досліджуваної методики. До сильних сторін розділу варто віднести акцент на фасилітаційний характер педагогічної взаємодії, підтримку індивідуальних освітніх траєкторій і поєднання інноваційно-інформаційних ресурсів із традиційними художньо-педагогічними підходами.

Третій розділ **«Експериментальна перевірка методики формування в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу»** демонструє високий рівень емпіричної реалізації теоретичних положень дослідження та переконливо

підтверджує ефективність запропонованої авторської методики. У межах розділу системно представлено критеріально-діагностичний апарат оцінювання сформованості творчої компетентності, що включає низку критеріїв і відповідних показників. Такий підхід свідчить про глибоке розуміння дослідницької проблеми та дозволяє здійснювати диференційований аналіз результатів.

Структура формувального експерименту, що охоплює три етапи (організаційно-інтенційний, формувально-базовий, творчо-діяльнісний), є послідовною та методично доцільною. Детально описані педагогічні умови, методи та засоби, які сприяли активізації творчої діяльності здобувачів у навчальному процесі, зокрема – фасилітативні, інтерактивні, рольові, цифрові.

Особливу цінність має апробація набутих знань і вмінь у рамках педагогічної практики, що забезпечило перенесення результатів експерименту в реальний професійний контекст. Порівняльний аналіз результатів підтверджує ефективність методики та зростання рівня творчої компетентності майбутніх учителів музики. Загалом розділ відзначається науковою доказовістю, експериментальною логікою та практичною значущістю.

Практична значущість дослідження полягає у розробці діагностичної методики виявлення рівнів сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності, використанні ефективних методів і технологій формування досліджуваного феномену на засадах функціонально-системного підходу. Розроблена методика має практичне застосування в навчальному процесі вищих навчальних закладів, зокрема в підготовці бакалаврів зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), в системі підвищення кваліфікації вчителів мистецьких дисциплін закладів загальної середньої освіти. Окремі методи і технології можуть бути застосовані в позакласній і позашкільній роботі вчителів музичного мистецтва, що сприятиме реалізації творчих підходів у процесі гурткової діяльності зі школярами, розкриваючи потенціал як індивідуального художнього самовираження, так і колективної музичної творчості.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях. Результати дисертації висвітлено у 12 публікаціях, виданих українською та китайською мовами, з яких 3 статті надруковано у наукових фахових виданнях України – дві одноосібні, одна – у співавторстві та 9 публікацій апробаційного характеру, 4 з яких – у співавторстві.

Оцінка змісту й оформлення дисертації. За структурою та змістом дисертація відповідає діючим нормативним документам. У тексті дисертації відображено основні положення, результати і висновки здійсненого Сюй Ченьцзи дослідження.

Дискусійні питання та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Сюй Ченьцзи, вважаємо за необхідне висловити деякі побажання і рекомендації:

1. У фрагменті на сторінці 36 спостерігається повторення думки: спочатку зазначається, що художнє мислення і творчість характеризуються єдністю сенсорно-почуттєвого, інтуїтивно-емоційного та інтелектуального компонентів, а далі ця ж ідея повторюється у змінній формі. Доцільно або уникнути дублювання, або чітко розмежувати ці твердження, уточнивши їхній зміст.

2. У підрозділі 3.2 детально описано завдання, запропоновані студентам на різних етапах формувального експерименту. Однак не акцентовано увагу на конкретних методах, які застосовувалися для формування відповідних компонентів творчої компетентності.

3. У тексті зустрічаються незначні помилки, переважно технічного характеру.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки рецензованої кваліфікаційної наукової праці.

Вважаємо, що представлене дисертаційне дослідження за актуальністю, науковою новизною і практичною цінністю, обґрунтованістю і достовірністю, отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 15 5/3 0023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її авторка, Сюй Ченьцзи, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент –

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Наталія БАТЮК

